

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

52-2

Brno 2011

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 52

Volume 52

Číslo 2

Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Rutt kay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Olga Lečbychová, Marián Mazuch,
Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce

Adresa redakce

Adress

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk
Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 806/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2011

Náklad 450 kusů

Časopis je na seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright ©2011 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

OLOMOUC (K. Ú. POVEL, OKR. OLOMOUC)

Jeremiášova ulice, p. č. 441/6, 441/3, st. 944. Raný středověk, novověk. Ojedinelý nález. Záchranný výzkum.

Lokalizace: X=1 123 324,61, Y=547 966,63 (S-JTSK).

Během záchranného archeologického výzkumu při stavbě bytového domu a přeložky pro plynovod byl v blízkosti objektu k. 501 (blíže viz kapitola Neolit, situace 2) sběrem získán zlomek výdutí hrnce zdobený vlnicemi. Nádobu byla vyrobena z keramického těsta s příměsí tuhy a písku a chronologicky ji lze zařadit do průběhu 11.–12. století.

Mezi kumulacemi pravěkých střepů (viz kapitola Neolit, situace 1) byly zjištěny také zlomky novověké glazované keramiky.

Hana Dehnerová, Petr Večeřa

Resumé

Olomouc (Kataster Povel, Bez. Olomouc), Jeremiášova Str., Parzellen Nr. 441/6, 441/3, st. 944. Jungburgwallzeit, Neuzeit. Einzelfund. Rettungsgrabung.

OPAVA (K. Ú. OPAVA-MĚSTO, OKR. OPAVA)

Areál pivovaru (tzv. dolní dvůr), p. č. 117/1, 602. Středověk, novověk. Město. Zjišťovací výzkum.

Zjišťovací archeologický výzkum na dolním pivovarském dvoře byl, stejně jako souběžně realizovaný výzkum na dvoře horním, vyvolán přípravou stavebního projektu Obchodní a společenské centrum Breda & Weinstein. Výzkum provedl Národní památkový ústav v Ostravě (akce č. 85/08) ve spolupráci s Archaiou Olomouc, o. p. s. v říjnu 2008 až únoru 2009, zpracování bylo ukončeno v roce 2010. Poloha zkoumané plochy o rozměrech přibližně 52×12 m byla vybrána s cílem ověřit plošným odkryvem poznatky získané při zjišťovacím sondážním výzkumu, který zde proběhl v souvislosti s předchozím stavebním záměrem obchodního centra Opava – Plaza v roce 2007 (Kováčik, Malík, Zezula 2008).

Dolní pivovarský dvůr se nachází v prostoru, který od středověku až do 19. století tvořil předpolí městské fortifikace. Jedná se o okrajovou část inundačního území řeky Opavy, kterou protékal mlýnský náhon, zásobující vodou v zázemí města několik mlýnů. Mezi nimi i mlýn zvaný Fortenský, který se nacházel ve V sousedství zkoumaného prostoru (obr. 92, 93).

Mladší část souvrství nad nálezy z pozdní doby bronzové a mladší doby římské obsahovala nálezy datované do intervalu 13.–15. století, středověkého stáří bylo i několik zahlučených objektů, většinou oválných či kruhových jam střední velikosti (obr. 94, 95). Patrně až do závěru středověku bylo funkční i zmíněné říční rameno, které mohlo být využito již v tomto období jako zdroj vody pro zmíněné opavské mlýny. Početné doklady využití této části údolní nivy pocházejí z raného novověku, kdy došlo k regulaci původní přirozené vodoteče za použití různých dřevěných prvků, zpevňujících břehy a dno této starší fáze mlýnského náhonu, která byla funkční až do 19. století. V jeho sousedství pak bylo odkryto na pi-

lotech založené základové zdivo písemnými prameny nezachycené hospodářské budovy, zaniklé ještě před mapováním Stablního katastru. S touto stavbou patrně souvisel i mírně zahlučený objekt opatřený výdřevou, na jehož dně se zčásti dochovala i vnitřní dřevěná konstrukce (trámový rošt opatřený dlaby pro svislé spojovací konstrukční prvky, doplněný fošnami tvořícími stěny výdřevy objektu). Nejmladším zkoumaným horizontem pak byly situace spojené s poslední úpravou mlýnského náhonu v roce 1878. V této době došlo k razantní úpravě zdejších terénů a zaniklo koryto starší fáze náhonu. S tím souvisí řada dorovnávkových vrstev, obsahujících velké množství keramického materiálu z 19. století. Zároveň bylo přibližně ve stejné trase vystavěno zděné koryto mlýnského náhonu, které bylo v provozu až do doby poválečných asanací. Závěru 19. století rovněž náleží zdivo domu č. o. 4, č. p. 410, odkryté v S části plochy při Nákladní ulici.

Jindřich Hlas, Martin Moník, Michal Zezula

Literatura

Zezula M., Kováčik P., Malík P. 2008: Opava (k. ú. Opava-město, okr. Opava). *Přehled výzkumů* 49, 426.

Resumé

Opava (Kataster Opava - město, Bez. Opava), Areal der Bürgerbräu (Unterhof). Parzelle Nr. 117/1, 602. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Feststellungsgrabung.

OPAVA (K. Ú. OPAVA-MĚSTO, OKR. OPAVA)

Beethovenova ulice 2, č. p. 179, p. č. 209/1, 209/2. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

V souvislosti s úpravou nádvoří příslušného k domu č. p. 179 proběhl v listopadu 2010 archeologický dohled, realizovaný archeologickým pracovištěm NPÚ Ost-rava. Předmětná plocha se nachází v JZ části jádra města Opavy, v místě někdejšího příkopu městského opevnění (obr. 96).

Dům č. p. 179 je situován v prostoru zrušeného parkánu a jeho výstavba úzce souvisí s urbanistickou proměnou této okrajové části městského jádra v průběhu 30.–40. let 19. století, zohledněnou indikační skicou stabilního katastru z roku 1836 (ZA v Opavě, Stabilní katastr slezský, indikační skica, inv. č. 237, sl. 233, karton 51) a dílčími plány JZ části jádra města z let 1837–1847 (ZA v Opavě, KrÚ Opava, inv. č. 199, karton 29). V místě původního městského stavebního dvora (Städtischer Zimmmerhof), jehož poloha byla vymezena průběhem hlavní hradební zdi a ze strany města křivolakou Špitální uličkou (Spittal Gasse), bylo roku 1838 rozhodnuto vytyčit nynější ulice Maticní (Schull Gasse) a Beethovenovu (Neue Spitalgasse, později Klostersgasse). V důsledku tohoto rozhodnutí byl městský stavební dvůr přeložen na Hrdecké předměstí a nároží nově vytyčených ulic vymezila ze strany města novostavba kláštera sester řádu německých rytířů v Opavě (výstavba v letech 1841–1842; srov. Šopák 2003, 119–120; Kreuzinger 2002, 92). Současně byl prostor někdejšího parkánu, již dříve zbavený hradebních zdí a částečně zastavěný, uvolněn pro další